

פניני הפרשה

בשלה

עלון מס' 1121

שנה כ"ג התשפ"ב

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. ניידי: 052-7654216
כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

כח התורה

וישב הים לפנות בוקר לאיתנו וגו'

דרשו חז"ל: לתנאו הראשון, שהתנה עמו הקב"ה במעשה בראשית, שכשיבואו בני"י ביציאתם ממצרים לים, הוא ייקרע להם. האור החיים הק' מצטט את דברי המדרש ששרו של הים לא רצה לקרוע את הים לפני משה, ואמר לו אתה האדם נבראת ביום ששי ואני נבראתי ביום שלישי, הרי שאני קודם לך, ומדוע שאני יקרע לפניך, עד שאחזו הקב"ה והלך עמו, שנא' "מוליך לימין משה", ונאמר "מימינו אש דת למו" ובכח התורה שעתידי לקבל משה הים נקרע.

והשאלה הנשאלת היא, אם היה תנאי במעשה בראשית שהים יקרע כשיגיעו עם ישראל אליו, מה הויכוח של שרו של הים, הרי זה תנאי מפורש בשעת הבריאה? משול הדבר לאדם שקיבל מאה ש"ח בתנאי שיתן עשרים שקלים מהם לראובן. בא ראובן לקבל את שלו, אך אותו אדם מתווכח אתו אם עליו לתת לו או לא, והרי מה הויכוח, הרי קיבל את הכסף בתנאי שייבא לראובן ממנו. כך גם אצל שרו של הים שהתווכח עם משה, הרי הויכוח מיותר אם היה תנאי מפורש?

אלא, אומר האור החיים הקדוש, שבאמת לא היה כלל תנאי מיוחד עם הים שיקרע לעמ"י בזמן יציאת מצרים, אלא תנאי התנה בורא עולם עם כל מעשה בראשית שיהיו כפופים לכח התורה, ואין להם קיום ברגע שהם עומדים כנגד התורה ולומדיה. לכן פתחה התורה במלה "בראשית", כי כל מעשה בראשית נעשה ומתקיים בשביל התורה שנקראת ראשית, ובשביל ישראל שנקראים ראשית, וכיון שמטרת הבריאה היא קיום התורה, ממילא התנאי היה שיעמדו בפני המטרה. אלא שבזמן יציאת מצרים, משה רבנו עדיין לא קיבל את התורה, ולכן הקב"ה כביכול הלך עם שר הים והעמיד את הים בכח מי שעתידי לקבל התורה.

בספר "עלינו לשבח" מסופר על החזון איש שבהיותו אברך צעיר התגורר בוילנא. פעם היתה תקופה בה אסרו השלטונות להתהלך ברחובות, אך החזון"א היה צריך להגיע לבית המדרש, ולא התחשב באזהרת הצבא, ולאחר שעמל בסוגיא במסכת עירובין, יצא לרחוב ועבר בין החיילים בדרכו למחוז הפצו. והנה לפלא היה זה כאשר החיילים כאילו לא ראוהו ולא נגעו בו לרעה. כששאלוהו תלמידיו כיצד עבר ברחוב בזמן סכנה, השיב: הרי התורה שלמדתי מגינה ומצילה, ובכוחה להכניע כל יצורי עולם, וזה טבעו של עולם שכל הבריאה כולה משועבדת לתורה ולכן אחרי שלמדתי תורה היתה לי הגנה והחיילים לא הרגישו בי.

עצה טובה	יחיד ומיוחד
זכור! בדרך כלל מוטב להביט לאחור ולומר "לפחות נסיתי", מאשר להסתכל לאחור ולומר "חבל שלא עשיתי". (ספר העוצמות).	שם ג'רבאי באידיש "אלטר". בספר "מגדולי ישראל" ח"ג בסוף המאמר על הגאון רבי אלטר מאזוז זצ"ל הביא ששם זה בא בעקבות כך שמצאו חכמי ג'רבא בספרי חכמי אשכנז סגולה למי שמתים בניו ב"מ, לקרוא לבן הנולד לו בשם אַלְטֶר, וחשבו שהוא שם עברי כסגולה, דהיינו אַל-טֶר, כלומר אנא האל תשמור את הילד, ולא ידעו שהוא תרגום של "זקן" באידיש (ולכן בג'רבא בשונה מהאשכנזים מנקדים אַלְטֶר). ורמזו שם כי אלתר ר"ת אתה אדני לא תכלא רחמיך, או לא תאונה אליך רעה.

מגייד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"התורה מצלת את האדם מכל גזירות רעות ושומרת עליו, כמ"ש הכתוב 'בהתהלךך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך'. וכן אמרו 'התורה אגוני מגנא ואצולי מצלא בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה'. ועוד אמרו רז"ל אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה, שנאמר 'פוטור מים ראשית מדון', ואין מים אלא תורה. ואמרו נמי דתחלת דינו של אדם שואלים אם קבע עתים לתורה ואם פלפל בחכמה וכו'".
(מגייד חדשות" ח"ט עמ' קצ"ג)

נקודת חן / עובדיה חן

מי סוהב תופים במזוודות?...

הפסוק בא לרמוז לנו שכאמור כל הליכתם במדבר היתה בזכות הנשים שיש להן השפעה גדולה על בעליהן. וזהו "זכרתי לך" לכל אשה ואשה מישראל, "חסד נעורייך אהבת כלולותיך, לכתך אחריי", כי את ההולכת אחרי ה', ואת המוליכה את כל הבית אחריך.

*

את בטחונה היוקד של מרים בישועת ה', ניתן לראות כבר מערש ילדותה, כמובא במסכת סוטה (י"ב ע"א): לאחר שגזר פרעה "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו", אמר אביה עמרם שהיה גדול הדור: לשוא אנו עמלין. עמד וגירש את אשתו. עמדו כל ישראל וגירשו נשותיהן. מרים בתו הקטנה שבאותה שעה היתה בסך הכל בת שש שנים, עמדה וטענה בפניו: "אבא! גזירתך קשה משל פרעה, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים, ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקבות. פרעה לא גזר אלא בעולם הזה, ואתה בעולם הזה ולעולם הבא. פרעה הרשע, ספק מתקיימת גזרתו וספק אינה מתקיימת. אתה צדיק, בודאי שגזרתך מתקיימת!". מרים מאמינה ובטוחה שתהיה ישועה, ולכן היא טוענת שיש כאן בעיה זמנית, ואי אפשר בגללה לשבור את הכלים... הדברים נכנסו ללבו של עמרם, והוא שב אל אשתו, וכל העם בעקבותיו.

כתוצאה מטיעוניה של מרים, נולד משה רבנו מושיעם של ישראל. עם ישראל ממשיכים להביא ילדים יהודיים לעולם, ולהבטיח את המשכיותו וקיומו של העם. מכח התקוה הגדולה שהיתה בלבה, מנעה מרים את חורבנו של העם בידי עצמו.

הגמרא שם (י"ג ע"א) ממשיכה ומספרת שהיתה מרים מתנבאת ואומרת עתידה אמי שתלד בן שמושיע את ישראל. וכיון שנולד משה, נתמלא כל הבית כולו אור. עמד אביה ונשקה על ראשה, אמר לה: "בתי - נתקיימה נבואתך!". וכיון שהטילוהו ליאור - עמד אביה וטפח על ראשה, אמר לה: "בתי - היכן נבואתך?", והיינו דכתיב (שמות ב, ד) "ותצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו" - לידע מה יהא בסוף נבואתה.

גם כשהיא רואה את אחיה מוטל למימי היאור בלי כל סיכוי לשרוד, היא מסרבת להרים ידים. מכח התקוה הגדולה שפועמת בלבה היא יודעת שאחיה חיה יחיה ויושיע את ישראל. היא רק נצבת לראות כיצד יקרה הדבר.

כשיצאה וכל הנשים אחריה בתופים ובמחולות, נסגר המעגל - הנה היא רואה עין בעין בהתגשמות נבואתה.

אדם מקבל הודעה בהולה שעליו לעקור מיד ממקומו, והוא רשאי לקחת עמו רק כמה פריטים בודדים - מה לדעתכם יבחר לקחת עמו? אחד יקח תפלין, השני יקח ספר חשוב, והשלישי יקח אלבום תמונות - כל אחד יקח את הדבר החשוב לו. מה הסיכוי שהוא יקח עמו צידה לדרך... תופים...?

ובכן, מי שישים לב, השוני המרכזי בין שירת הגברים לשירת הנשים בנס קריעת ים סוף, שלצילי שירת הנשים מתלווים תופים. כאשר סיימו הגברים את שירתם, מוציאה מרים הנביאה מהמזוודה תוף ואחריה כאילו בתיאום מוציאות שאר הנשים תופים מצרורותיהן. וכולן יוצאות בתופים ובמחולות ומודות לבורא עולם על נס קריעת ים סוף.

מנין היה להן לנשים תופים? כותב רש"י (שמות טו, כ): "מובטחות היו צדקניות שבדור, שהקדוש ברוך הוא עושה להם נסים, והוציאו תופים ממצרים."

אמותינו הקדושות האמינו בכל מאודם שיעשה להם ה' נסים ונפלאות, עד שכאשר הכינו את ה'מזוודות', לא שכחו לשים בין הבגדים והכלים, גם תופים... *

הגאון רבי שלום משאש זצ"ל (הובא ב"אור דניאל" במדבר עמ' שנ"ד) מדייק זאת גם ממה שנאמר "אז ישיר משה ובני ישראל". שירת הגברים לא היתה מתוכננת, ואילו מרים והנשים ידעו שיאמרו שירה והתכוננו אליה מראש, רק ציפו מתי...

ומרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א בספרו החדש "בית נאמן" (שמות טו, כא) עמד על כך שמרים מתייחסת כאן לנשים בלשון זכר: "ותען להם מרים" להם במ"ס, וכן "שירו" לשון זכר (שהיה לה לומר שִׁירָנָה בפלס לְכַנָּה שְׁבָנָה, רות א' ח'). וביאר שהוא רמז למאמר חז"ל (סוטה דף י"א ע"ב) שבזכות נשים צדקניות נגאלו ממצרים, והם עיקר יותר מהגברים, כי כל אחד שאל את אשתו "את מסכימה לצאת ממצרים?" והן ענו: "אנו אין לנו אלא דברי בן עמרם". ואם היו מעכבות בידם מפחד הדרך, אפשר שהיו נמנעים מלצאת.

ובזה הסביר את הפסוק בירמיה (ב, ב): "הֲלֹךְ וְקָרְאתָ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַיִם לֵאמֹר פֹּה אָמַר ה' זְכַרְתִּי לְךָ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אֲהַבְתָּ כְּלוּלֹתַיִךְ לְכַתֵּף אַחֲרַי בְּמִדְבָר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה". וקשה למה הפסוק מתייחס לעם ישראל בלשון נקבה, היה לו לומר "הלוך וקראת באזני עם ישראל לאמר, זכרתי לכם חסד נעוריכם...". אלא

זיספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

תוכחה בעקיפין

בלא אומר ודברים. ובמה עסק הספר? בענין שצריך לדבר עם התלמידים בלשון רכה ובמאור פנים. בלא לומר מלה אחת, המסר הועבר בכבוד.

בזקנותו כאשר נחלש, ביקש פעם מאיזה רב שיעשה במקומו פדיון נפש, והסביר לו כיצד עושים זאת ומה הכוונות שיש לכוין.

אותו רב עשה את הפדיון נפש לא לפי הסדר הנכון. לאחר שבוע בא אליו רבי ינון וסיפר לו סיפור "תמים" שפעם אביו רבי חיים חורי זצ"ל ראה שעשו פדיון נפש בצורה מסוימת ואמר להם שאין לעשות כך...

הנהגה נפלאה היתה לגאון הצדיק רבי ינון חורי זצ"ל (שהשבוע יחול יום הילולתו): כאשר היה צריך להעיר למישהו, היה מוכיח אותו בעקיפין ובדרכי נועם שלא יתבייש מכך. כאשר תלמיד נזקק להערה, היה רבי ינון אומר הערה כללית לכל התלמידים, והמבין הבין.

פעם היה נוכח בשיעור של רב מסוים, ובתוך השיעור שאל אחד השומעים את הרב שאלה.

הרב השיב, אולם האיש שאל שוב את שאלתו, והרב ענה לו שנית בהגבהת קול כדי שישים לב לתשובה.

למחרת, ניגש רבי ינון לאותו רב והעניק לו ספר במתנה

☺ זה אף חוק! ☺

בדואי ובנו הקטן מהלכים במדבר. בעודם בדרך, פונה הילד לאביו בשאלה: "אבא, לאן הולכת השמש בלילה?".

מלפף האב את ילדו ואומר לו: "האמן לי יא איבני, אני בעצמי לא יודע!".

הם ממשיכים כברת דרך נוספת ושוב הילד חוקר: "אבא, כיצד מורידים העננים גשם?".

שוב נבוך האב הנבער ואומר: "יא איבני, האמן לי אין לי מושג!".

גם על השאלה "מדוע אין מים במדבר?", קיבל הילד תשובה דומה.

הילד חש אי נעימות להטריד את אביו לשוא, ומתנצל: "טוב אבא, לא אשאל אותך עוד שאלות, אני לא רוצה להפריע לך".

"חס וחלילה, יא איבני", מוחה האב, "אתה מוכרח לשאול, אם לא תשאל, איך תדע?!"...

☺ חוק חוק אף... ☺

הסימן המובהק ביותר לאינטליגנציה של הילדים, הוא ריבוי שאלותיהם. ככל שהילד מפותח יותר, הוא שם לב לשינויים דקים יותר, ורצונו מתעורר לדעת ולהבין הכל. ואנו החורים, תפקידנו לתת לרצון הזה של הילד מקום ומענה.

הופיע!!!

הספר הנפלא

הכתב והמכתב

ח"ב

פרקי הנחיה והדרכה באמנות הכתיבה התורנית
יחד עם אוצר מליצות וביטויים לשימוש בכתיבה עם פירושם ומקורותיהם

הספר החדש כולל הדרכה בכל סוגי הכתיבה: מאמרים, שאלות ותשובות, חידושי מקרא, חידושי ש"ס, פסקי הלכה, סיפורים, ביוגרפיות, מכתבים, מודעות ושירים, כתיבת הערה, קושיא ותירוץ, כללי פיסוק ור"ת, טיפים והדרכה בהוצאת ספר לאור וההדרת ספרים.

ניתן להשיג בחנויות הספרים

הפצה ראשית "אור החיים", לבירוים - 052-7654216

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ג שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: מה מברכים על אפרופו, פופקורן, פריכיות אורז, ופצפוצי אורז?
תשובה: אפרופו – שהכל. פופקורן ופריכיות אורז – בורא פרי האדמה. פצפוצי אורז – מזונות.

שאלה: מה מברכים על 'בשישה', וממה היא מורכבת?
תשובה: עיקרה משעורים ומעורב בה חומוס ועוד. ברכתה מזונות בלי ספק.

שאלה: מה מברכים על אגוז הקשיו?
תשובה: בורא פרי העץ.

שאלה: מה מברכים על שניצל סויה או עוף שמצופה בעיסה קצת עבה העשויה מפירורי לחם ונהנים מטעם הציפוי?
תשובה: מחלוקת. וטוב לאכלו באמצע הסעודה. ואם אכלו בנפרד – מברך מזונות. ואם פירורי הלחם באים רק בשביל שלא ידבק למחבת – שהכל.

שאלה: מה מברכים על סברס?
תשובה: בורא פרי העץ.

שאלה: תלמידות בית ספר "ותתפלל חנה" של הישיבה, יצאו השבוע לטייל באתר מסוים בבני ברק שמרצים שם על עניני שמיטה וברכות. ואמרו להם כך: עגבניות שגידלו אותם באדנית בתוך חממה סגורה, שאין להם מגע עם הקרקע כלל, והם כמעט אינם מקבלים חום של שמש וכדומה, לדעת החזון איש מברכים עליהם אדמה ולספרדים שהכל. האם נכון הדבר?
תשובה: נכון.

שאלה: כתב בבן איש חי (שנה ראשונה פרשת פנחס ה"ג) שפרי למרות שנתבשל מברכים עליו את ברכתו הרגילה. האם לפי זה ריבה שעשויה מתותי-שדה ממש, מברכים עליה בורא פרי האדמה?
תשובה: אם ניכר בריבה שהיא עשויה מתותים, ברכתה בורא פרי האדמה.

שאלה: מיץ תפוזים סחוט, ובו הרבה שאריות מהפרי, מה ברכתו?
תשובה: נראה שברכתו בורא פרי העץ לכולי עלמא.

שאלה: ברכת שהחיינו על בגדים או על פירות, האם היא חובה או רשות? וכן האם ברכת שהחיינו על בגדים תלויה בשמחה, ומה הדין אם אני שמח קצת?
תשובה: על בגדים תלוי בשמחה אפילו קצת (פרט לגופיות ולבנים וגרביים ונעליים), על פירות רשות, אבל נוהגים לברך על כל הפירות (לרבות פרי הדר) חוץ מירקות.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל

להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל